Lietas arhīva Nr. A42-00812-18/26
ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0824.A420275517.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2018. gada 24. augustā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis Romāns Dončenko,

piedaloties pieteicējas SIA /Nosaukums A/ pilnvarotajiem pārstāvjiem /pers. A/, /pers. B/ un /pers. C/,
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Valsts ieņēmumu dienesta – pārstāvei /pers. D/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA /Nosaukums A/ pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora p. i. 2017. gada 24. jūlija lēmuma Nr. 22.1-1-6/3572 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja SIA /Nosaukums A/ ir komercsabiedrība, kas uztur Latvijā plaši zināmu interneta portālu www.ss.lv (turpmāk – portāls) un sniedz lietotājiem pakalpojumus sludinājumu ievietošanai minētajā vietnē.

[2] Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk arī – dienests vai VID) Nodokļu kontroles pārvalde 2017. gada 12. maijā nosūtīja pieteicējai pieprasījumu Nr. 30.3-23.32/21556 (turpmāk – pieprasījums) un lūdza tai sniegt informāciju par visiem 2017. gada aprīlī portāla sadaļas „Transports" apakšsadaļā „Vieglie auto" iesniegtajiem un publicētajiem sludinājumiem un datiem par portāla lietotājiem, kuri ievietoja šos sludinājumus.

[3] Nepiekrītot pieprasījumam, pieteicēja to apstrīdēja VID ģenerāldirektoram.
Ar VID ģenerāldirektora p. i. 2017. gada 24. jūlija lēmumu Nr. 22.1-6/3572 (turpmāk arī − Lēmums) pieprasījums atzīts par tiesisku. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.
[3.1] Pieprasījumam nav galīgā noregulējuma rakstura, tāpēc tas nav uzskatāms par administratīvo aktu, bet gan par starplēmumu. Līdz ar to arī apstrīdēšanas kārtība šajā pieprasījumā nav bijusi jānorāda.
[3.2] Saskaņā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām" 15. panta sesto daļu pieteicējai kā interneta sludinājumu pakalpojumu sniedzējai ir pienākums sniegt dienestam tās rīcībā esošo informāciju par nodokļu maksātājiem, kuri izvietojuši sludinājumus interneta portālā, un par to izvietotajiem sludinājumiem.
[3.3] Nav pamata apšaubīt dienesta amatpersonas, kura parakstījusi pieprasījumu, kompetenci to darīt.
[3.4] Pretēji pieteicējas iebildumiem, pieprasījums ir pamatots ar ārējā normatīvā akta normu – likuma „Par nodokļiem un nodevām" 15. panta sesto daļu. Nav pamatoti uzskatīt, ka, izpildot šajā normā noteikto pienākumu, pieteicēja pārkāptu Fizisko personu datu aizsardzības likuma normas.
[3.5] Pieprasījums ir samērīgs, jo dienests lūdzis sniegt informāciju tikai par vienu mēnesi, nevis par visu portāla darbības laiku, turklāt nevis par visiem tajā publicētajiem sludinājumiem, bet tikai tiem, kas publicēti portāla sadaļas „Transports" apakšsadaļā „Vieglie auto".

[4] Pieteicēja vērsās tiesā ar pieteikumu par Lēmuma atcelšanu. Prasījums pamatots ar turpmāk norādītajiem apsvērumiem.
[4.1] Lēmums ir pieteicējai nelabvēlīgs administratīvais akts Administratīvā procesa likuma 1. panta izpratnē.
[4.2] Lēmums nav pamatots ar atbilstošu ārējā normatīvā akta normu, kas uzliktu pieteicējai pienākumu sniegt informāciju par trešajām personām. Līdz ar to nav ticis ievērots likuma atrunas princips.
[4.3] Pieteicēja apšauba dienesta amatpersonas, kura parakstījusi 2017. gada 12. maija pieprasījumu, tiesības pieprasīt informāciju.
[4.4] Pieteicējas rīcībā nav informācijas par to, vai sludinājumus ievietojuši nodokļu maksātāji. Informācijas pieprasījums par sludinājumiem, nevis konkrētiem nodokļu maksātājiem, pārkāpj likumā „Par nodokļiem un nodevām" paredzēto tiesību apjomu.
[4.5] Pieprasījumā nav skaidri norādīts tā mērķis, līdz ar to tas neizpilda Fizisko personu datu aizsardzības likuma 13. panta prasības personas datu iegūšanai.
[4.6] Pieprasījuma apjoms neatbilst samērīguma principam.

[5] Tiesā saņemtajos paskaidrojumos dienests norādījis, ka pieteikumu neatzīst, atsaucoties uz Lēmumā minēto argumentāciju.

[6] Tiesas sēdē pieteicējas puse uzturēja pieteikumā ietverto prasījumu, bet atbildētājas puse to neatzina.

Motīvu daļa

[7] Visupirms aplūkojams jautājums, vai pieprasījums ir uzskatāms par administratīvo aktu.

Dienests norādījis, ka pieprasījums ir starplēmums, nevis administratīvais akts.

Tiesa tam nepiekrīt turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

Par starplēmumu pieprasījumu varētu atzīt vienīgi no tās personas skatpunkta, attiecībā par kuru dienests vāktu nepieciešamo informāciju, kas būtu par pamatu tālākai iestādes rīcībai. Taču attiecībā uz pieteicēju pieprasījumam ir galīgā noregulējuma raksturs, jo ar to tika nodibinātas konkrētas tiesiskās attiecības – pieteicējai tika uzlikts pienākums izsniegt noteiktu informāciju. Apstākļi, ka iegūtā informācija varētu tikt izmantota cita administratīvā procesa ietvaros vai ka tiesību normas paredz noteikta veida sankcijas par ziņu nesniegšanu nodokļu administrācijai un tādējādi var izraisīt cita veida tiesiskās sekas (piemēram, saukšanu pie administratīvās atbildības), nemaina to, ka pieprasījums radījis pieteicējai tiesiskas sekas pats par sevi.

Arī Augstākā tiesa norādījusi, ka vispārīgi iestādes informācijas pieprasījums privātpersonai ir administratīvais akts (*sk. Augstākās tiesas 2010. gada 5. janvāra lēmuma lietā Nr. SKA?163/2010 (A42606307) 13. un 14. punktu*).

[8] Lietā jāprecizē pieteikuma priekšmets. Lieta ierosināta par Lēmuma atcelšanu.

Tiesa secina, ka dienests ir atcēlis ar pieprasījumu uzlikto pienākumu izsniegt pieprasīto informāciju. Tas izriet no VID Nodokļu kontroles pārvaldes direktores 2017. gada 23. augusta lēmuma Nr. 30.3?23.32/33924 (*lietas 51.?52. lapa*), kurā citstarp norādīts, ka dienests atsauc pieprasījumu.

Pieteicējas puse nepiekrita viedoklim, ka tādējādi pieprasījums būtu atzīstams par spēkā neesošu. Pieteicējas puse norādīja, ka bija jābūt nepārprotami norādītam, ka pieprasījums tiek atcelts, nevis atsaukts, un ka tas būtu bijis jāiekļauj arī attiecīgā lēmuma rezolutīvajā daļā.

Tiesa uzskata, ka šajā kontekstā izšķiroši ir tas, vai pieprasījums joprojām ir spēkā. Konkrētajā situācijā ir skaidrs, ka, atsaucot pieprasījumu, pieteicējai vairs nav pienākuma veikt tajā prasītās darbības. Tātad Lēmums ir uzskatāms par spēkā neesošu.

Līdz ar to pieteikuma priekšmets precizējams kā Lēmuma atzīšana par prettiesisku.

Kaut gan pieteikuma iesniegšana par administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku prasa to pamatot ar nepieciešamību atlīdzinājuma pieprasīšanai vai līdzīgu gadījumu atkārtošanās novēršanu, bet pieteicēja šādus apsvērumus nav izteikusi, uzskatot, ka prasījums ir par pieprasījuma atcelšanu, tomēr tiesa uzskata, ka konkrētajā gadījumā tam nav būtiskas nozīmes, jo ir acīmredzama pieteicējas interese nepieļaut līdzīgus gadījumus nākotnē, tā kā no lietas materiāliem konstatējams, ka dienests līdzīgus pieprasījumus izdevis vairākkārtēji, tikai par atšķirīgiem laika periodiem.

[9] Pieteicēja uzskata, ka dienests pārkāpis likuma atrunas principu, jo nav pamatojis pieprasījumu ar tiesību normām, kas pieteicējai uzliktu pienākumu sniegt informāciju par trešajām personām. Pieteicēja atsaucas uz likuma „Par nodokļiem un nodevām" 15. panta pirmās daļas 16. punktu, kas noteic, ka nodokļu maksātāja vispārīgais pienākums ir nodrošināt nodokļu administrācijas pilnvarotajam pārstāvim piekļuvi nodokļu maksātāja elektroniskā veidā apstrādātajai vai glabātajai informācijai, kas saistīta ar internetā veiktajiem nodokļu maksātāja darījumiem, un norāda, ka minētā tiesību norma nosaka nodokļu maksātāja pienākumu sniegt informāciju par saviem, nevis trešās personas darījumiem. Turklāt portālā publicēts sludinājums vēl nav uzskatāms par darījumu, bet tikai izsaka vēlmi tādu noslēgt.

Turpmāk minēto apsvērumu dēļ tiesa uzskata, ka minētais pieteicējas arguments ir nepamatots.

Tiesa konstatē, ka pieprasījums nemaz nav ticis pamatots ar likuma „Par nodokļiem un nodevām" 15. panta pirmās daļas 16. punktu. Minētā tiesību norma Lēmumā ir pieminēta kontekstā ar pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumā minētajiem apsvērumiem.

Pieprasījums pamatots ar likuma „Par nodokļiem un nodevām" 15. panta sesto daļu, kas noteic, ka interneta sludinājumu ievietošanas pakalpojuma sniedzējam pēc dienesta pieprasījuma saņemšanas ir pienākums sniegt tā rīcībā esošo informāciju par nodokļu maksātājiem, kuri, izmantojot interneta sludinājumu ievietošanas pakalpojumus, izvietojuši sludinājumus, un par to izvietotajiem sludinājumiem.

Pieprasījumā norādīts, ka pieprasītā informācija ir nepieciešama likuma „Par Valsts ieņēmumu dienestu" 2. panta 1. un 6. punktā un 8. panta 1. un 8. punktā noteikto uzdevumu izpildei. Saskaņā ar minētā likuma 2. panta 1. un 6. punktu dienesta galvenie uzdevumi citstarp ir nodrošināt dienesta administrēto valsts nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu iekasēšanu Latvijas teritorijā un uz muitas robežas, kā arī nodokļu, nodevu un citu obligāto maksājumu iekasēšanu Eiropas Savienības budžetam, likumos un Ministru kabineta noteikumos noteiktajā kārtībā reģistrēt un uzskaitīt nodokļu maksātājus un kontrolēt reģistrācijas dokumentu atbilstību likumu prasībām un faktiskajam stāvoklim. Savukārt saskaņā ar minētā likuma 8. panta 1. un 8. punktu dienesta uzdevumos nodokļu administrēšanā ietilpst uzskaitīt un reģistrēt nodokļu maksātājus un ar nodokļiem apliekamos objektus, kā arī nodokļu administrēšanas uzdevumu izpildei sekot jebkuru juridisko un fizisko personu saimnieciskajai un finansiālajai darbībai.

[10] Tomēr tiesa dienesta izdotajā administratīvajā aktā saskata pamatojuma trūkumu.

Tiesa uzskata, ka dienests pamatoti atsaucies uz „Par nodokļiem un nodevām" 15. panta sesto daļu. Šī norma attiecas uz speciālu subjektu – interneta sludinājumu ievietošanas pakalpojuma sniedzēju, un lietā nav strīda, ka pieteicēja tāda ir.

Tomēr vienīgi atsaukšanās uz tiesību normām, arī tām, kas vispārīgi nosaka dienesta pienākumus nodokļu administrēšanā, tiesas ieskatā nav pietiekama, lai atzītu, ka dienests pilnā mērā izpildījis pienākumu pamatot administratīvo aktu. Tiesību doktrīnā, runājot par administratīvā akta pamatojumu, ir norādīts, ka viena no būtiskākajām pamatojuma funkcijām ir panākt, ka administratīvais akts tiek akceptēts, jo ar pamatojuma palīdzību dalībnieks tiek pārliecināts par administratīvā akta pareizību. Administratīvajā aktā ir jāpamato tas, kas bez pamatojuma nav zināms. No pamatojuma adresāts izsecina, vai ir pamats šo administratīvo aktu pārsūdzēt. Nezinot administratīvā akta pamatojumu, personai ir grūti atrast argumentus tā pārsūdzēšanai, tādējādi tiek aizskartas administratīvā procesa dalībnieka tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību (*skat. Briede J. 67. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 653., 655. lpp.*).

No pieprasījuma satura un pieprasītās informācijas apjoma pieteicēja varēja vienīgi nojaust, kādam tieši mērķim informācija varētu tikt izmantota. Tikai tiesvedības gaitā atklājās, ka dienesta mērķis ir bijis, veicot konkrētā informācijas masīva analīzi, identificēt tās personas, kuras nepamatoti izvairās no nodokļu samaksas saistībā ar automašīnu atsavināšanas darījumiem. Tiesa uzskata, ka dienests pamatoti varēja cerēt uz pieteicējas sadarbību, tomēr dienestam būtu bijis jāņem vērā arī pieteicējas komercdarbības specifika, proti, ka pieteicējas darījumu reputācija vienmēr būs saistīta ar tās klientu uzticēšanos, respektīvi, ka portālam sniegtā informācija tiks sargāta un netiks bez pienācīga pamatojuma nodota trešajām personām. Līdz ar to ir saprotama pieteicējas vēlme izprast pieprasītās informācijas izmantošanas konkrētu mērķi.

[11] Pieteicēja izteikusi viedokli, ka dienesta amatpersona, kura parakstījusi pieprasījumu, to darījusi ārpus savas kompetences.

Tiesa uzskata šādu apsvērumu par nepamatotu.

Likuma „Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10. panta pirmajā daļā noteiktas visu dienesta ierēdņu vispārīgās tiesības, savukārt šā panta pārējās daļas noteic īpašu pilnvarojumu dienesta vadošajām amatpersonām pieņemt noteikta veida lēmumus. Informācijas pieprasīšana nodokļu administrēšanas ietvaros nav norādīta kā darbība, kurai nepieciešams VID ģenerāldirektora pilnvarojums. Tādējādi nav pamata atzīt, ka pieprasījumu parakstījušajai amatpersonai tam būtu bijis nepieciešams īpašs pilnvarojums.

[12] Turpmāk tiesa izvērtēs, vai dienests ievērojis samērīguma principu.

Samērīguma princips vispārīgi prasa, lai mērķis, ko vēlas panākt iestāde, tiktu sasniegts, pēc iespējas mazāk ierobežojot privātpersonas tiesiskās intereses.

Izskatāmajā gadījumā pieteicēja paudusi viedokli, kura būtība ir tāda, ka dienests būtu varējis panākt vēlamo rezultātu ar pieteicēju mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Turpmāk norādīto apsvērumu dēļ tiesa tam piekrīt.

No lietā esošā VID Nodokļu kontroles pārvaldes direktores 2017. gada 23. augusta lēmuma Nr. 30.3?23.32/33924, ar kuru citstarp ticis atsaukts pieprasījums, izriet, ka pieteicēja pēc tam, kad dienests bija apturējis tās saimniecisko darbību, apņēmusies sniegt dienestam tā rīcībā esošo vēsturisko informāciju par vēsturiskajiem riska sludinājumiem saskaņā ar konkrētiem dienesta pieprasījumiem, kā arī piedāvājusi veikt ierakstu atlasi pēc dažādiem riska kritērijiem, kas ļautu konkretizēt pieprasīto informāciju, mazināt dienesta administratīvo slogu un nodokļu maksātāja resursus sniedzamās informācijas sagatavošanā. Šāds piedāvātais risinājums dienestam ir bijis pieņemams, līdz ar to dienests atsaucis pieprasījumu.

Tiesas ieskatā minētais apstāklis pietiekami skaidri norāda uz to, ka dienestam ar pieteicēju bija iespējams rast abām pusēm pieņemamu risinājumu jau pirms pieprasījuma izdošanas. Šajā kontekstā tiesa atzīmē arī to, ka dienests pieprasījuma izdošanā nav ievērojis Administratīvā procesa likuma 62. pantā paredzēto uzklausīšanas pienākumu. Iespējams, dienests to nav darījis, kļūdaini pieņemot, ka pieprasījums nav uzskatāms par administratīvo aktu. Taču tiesas ieskatā pirms pieprasījuma izdošanas uzklausīšanas stadijā bija iespējams novērst turpmākās domstarpības un panākt to, ka pieprasījums tiktu akceptēts.

Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka dienests nav ievērojis samērīguma principu, izdodot pieprasījumu.

[13] Apkopojot iepriekš secināto, tiesa ir konstatējusi pamatojuma un samērīguma principu, kā arī uzklausīšanas pienākuma pārkāpumu. Tiesa uzskata, ka konkrētajā gadījumā minēto pārkāpumu kopējā ietekme atzīstama par būtisku un tai ir izšķiroša ietekme uz pārsūdzētā administratīvā akta tiesiskumu.

Līdz ar to tiesa atzīst, ka Lēmums ir bijis prettiesisks.

[14] Pieteicēja par lietas ierosināšanu tiesā ir samaksājusi valsts nodevu 30 *euro* apmērā (*lietas 16. lapa*).

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Ministru kabineta 2013. gada 12. februāra noteikumu Nr. 85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu, un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13. punkts noteic, ka valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas iestādē Administratīvā procesa likuma 126. pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Ievērojot minēto, no atbildētājas Latvijas Republikas par labu pieteicējai piespriežama samaksātā valsts nodeva 30 *euro* apmērā par pieteikuma iesniegšanu tiesā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126. panta pirmo daļu, 251. panta sesto daļu, 253. panta ceturto daļu, tiesa

nosprieda

apmierināt SIA /Nosaukums A/ pieteikumu.

Atzīt par prettiesisku Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora p.i.2017. gada 24. jūlija lēmumu Nr. 22.1-1-6/3572.

Piespriest no atbildētājas Latvijas Republikas par labu SIA /Nosaukums A/ samaksāto valsts nodevu 30 *euro* apmērā

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis R. Dončenko